

บทที่ 1

บทนำ

1.1 สภาพการณ์และปัญหา

① > ครอบครัวไทยในระยะเวลาที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก นับตั้งแต่โครงสร้างของครอบครัว ซึ่งเคยเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ ก็มีขนาดเล็กลง เนื่องมาจากการแยกตัวออกจากครอบครัวเดิมมาเป็นครอบครัวเดี่ยว เหตุผลในการแต่งงานหรือการมีครอบครัว ซึ่งในอดีตเป็นเรื่องของธรรมชาติที่มนุษย์จะต้องมีคู่ และเป็นเรื่องของความมั่นคงทางจิตใจที่มนุษย์จะต้องพึ่งพากัน มาสู่เหตุผลของความพึงพอใจหรือเหตุผลทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน การเลือกคู่ครองซึ่งผู้ใหญ่เคยมีบทบาทในการหาคู่ให้บุตรหลานลดน้อยลงในปัจจุบันหนุ่มสาวมีอิสระในการเลือกคู่ครองมากขึ้น >

จากการเปลี่ยนแปลงครอบครัวที่กล่าวมาน่าจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของครอบครัวไม่มากนักน้อย จะเห็นได้จากความมั่นคงในชีวิตสมรสส่วนใหญ่ลดน้อยลง อัตราการหย่าระหว่างคู่สมรสเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงสภาพการทะเลาะเบาะแว้งกันในครอบครัว การทำร้ายร่างกาย และปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กอันเป็นผลมาจากสภาพการขาดความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัวมีปรากฏให้เห็นอยู่มากมาย

ในสังคมดั้งเดิมของไทยซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในถิ่นฐานดั้งเดิมเป็นระยะเวลานาน ครอบครัวส่วนใหญ่จึงมีความเป็นอยู่เป็นปึกแผ่น ซึ่งมีครอบครัวคอยดูแลร่วมกันแก้ไขปัญหา การเลือกคู่ครองทำให้ชีวิตในครอบครัวและชีวิตสมรสมีความมั่นคงมากขึ้น

แต่ในปัจจุบัน เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น การเกิดเมืองอุตสาหกรรมในบางพื้นที่ของประเทศไทยในภาคตะวันออก ภาคกลางและภาคใต้ ทำให้ประชาชนจำนวนหนึ่งต้องมีการอพยพจากถิ่นฐานเดิมไปทำงานในเมืองอุตสาหกรรม โดยเฉพาะประชาชนในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การต้องย้ายถิ่นฐานในลักษณะนี้ มักมีค่าใช้จ่ายย้ายถิ่นชั่วคราว ผู้ที่ย้ายถิ่นฐานส่วนใหญ่มักจะต้องลงหลักปักฐาน และมีจำนวนไม่น้อยต้องตั้งครอบครัวในพื้นที่ที่ไม่ใช่ถิ่นเดิมของตน การแต่งงานของคนกลุ่มนี้น่าจะมีความแตกต่างในแง่ของกระบวนการเหตุผลและแนวคิดในการแต่งงานอันมีพื้นฐานจากชุมชนดั้งเดิม เนื่องจากในพื้นที่อุตสาหกรรมเหล่านี้ ผู้คนมักมาจากหลายแหล่ง ต่างมีวัฒนธรรมของตนเองหรือที่สำคัญกว่านั้นคือ ไม่มีการยึดถือวัฒนธรรมหรือแบบแผนใดวัฒนธรรมหรือแบบแผนหนึ่ง เป็นหลักในการแต่งงาน สิ่งที่เกิดตามมาคือการใช้ชีวิตร่วมกันง่าย มีปัญหาครอบครัวง่ายและเกิดการหย่าร้างกันง่าย ซึ่งผลจากการที่สังคมมีครอบครัวที่มีปัญหาจำนวนมาก และหย่าร้างกันได้ง่ายนั้น จะส่งผลไปถึงปัญหาสังคมอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น การ

มีคุณภาพชีวิตสมรสต่ำ ย่อมทำให้สุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของคนต่ำไปด้วย และที่สำคัญยิ่งกว่านั้น ลูก ๆ ที่เกิดและเติบโตมาในครอบครัวที่ไม่มีความมั่นคงอาจกลายเป็นเด็กที่มีปัญหาต่อสังคมได้ด้วย *

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่รองรับอุตสาหกรรมหลายแหล่ง เช่น นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง เครื่องหัตถ์นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด นิคมอุตสาหกรรมบ่อวิน หรือกลุ่มอุตสาหกรรมในอำเภอพนัสนิคม อำเภอบ้านบึง แหล่งอุตสาหกรรมนี้ดึงดูดประชาชนจากภูมิภาคอื่นให้เข้ามาอยู่อาศัยจำนวนมาก และมีประชาชนกลุ่มหนึ่งซึ่งมีจำนวนไม่น้อย ได้ลงหลักปักฐานอยู่โดยเฉพาะในอำเภอสรีราชา

ในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง มีโรงงานประมาณ 100 โรงงาน ซึ่งน่าจะทำให้มีประชาชนจำนวนมากนับ 100,000 คน ซึ่งโรงงานในกลุ่มนิคมอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นชาวต่างชาติเข้ามาลงทุน โดยจะรับพนักงานตั้งแต่วุฒิม.6 ขึ้นไปจนถึงระดับปริญญาโท และจะปฏิบัติงานตั้งแต่ระดับปฏิบัติการผลิต คือ งานด้านฝีมือที่ต้องใช้ทักษะความชำนาญ จนถึงงานระดับผู้บริหาร ส่วนของสวัสดิการ ได้แก่ การรักษาพยาบาล เครื่องแบบพนักงาน รถรับส่งระหว่างบริษัทและที่อยู่อาศัย การประกันอุบัติเหตุ ค่าอาหาร ค่าเบี้ยเลี้ยงต่าง ๆ ซึ่งโรงงานจะมีสวัสดิการใกล้เคียงกัน แต่มีสวัสดิการบางอย่าง เช่น การรักษาพยาบาล ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง ที่จะมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะการรักษาพยาบาล เนื่องจากบางโรงงานจะไม่มีสวัสดิการรักษาพยาบาลให้แก่พนักงาน แต่จะนำไปใช้ประกันสังคมในการรักษาพยาบาลแทน โดยโรงงานไม่ได้ให้ความช่วยเหลือแต่อย่างใด ประกอบกับพนักงานส่วนใหญ่จะเป็นพนักงานระดับระดับปฏิบัติการ สวัสดิการจึงไม่มาก แต่โรงงานจะจัดสวัสดิการให้ตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ 2541 เท่านั้น ดังนั้น การจดทะเบียนสมรสจึงไม่ส่งผลต่อการเบิกสวัสดิการของคู่สมรสแต่อย่างใด

จากประสบการณ์การทำงานด้านแรงงานของผู้วิจัย ซึ่งคลุกคลีกับประชาชนวัยหนุ่มสาวเหล่านี้ในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง ได้สังเกตเห็นว่า วัยหนุ่มสาวเหล่านี้ขาดความขึงใจ ความรอบคอบในการแต่งงาน ซึ่งจะเห็นได้จากความสัมพันธ์ที่ก่อเกิดขึ้นเร็ว โดยมาจากการชกจูหรือสับสนุนจากเพื่อนเป็นสำคัญ จนถึงขั้นการลักลอบได้เสียกัน แล้วจึงใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันโดยพ่อแม่พี่น้องไม่รับรู้ ซึ่งการใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน มีเหตุผลอยู่หลายประการ เช่น การต้องรับผิดชอบฝ่ายหญิงเนื่องจากได้เสียกันจนตั้งครรภ์ ฐานะทางเศรษฐกิจเนื่องจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีหน้าที่การงาน รายได้ที่สามารถเลี้ยงดูได้ ความรักที่ทั้งสองมีให้แก่กันและกันโดยไม่ได้มองปัจจัยอื่น ๆ โดยส่วนใหญ่วัยหนุ่มสาวเหล่านี้จะอยู่ด้วยกันโดยไม่ได้แต่งงาน หรือฝ่ายหญิงตั้งครรภ์แล้ว จึงจำเป็นต้องรับผิดชอบ ซึ่งมีทั้งได้แต่งงานกันตามประเพณีและอยู่ด้วยกันเฉยๆ ซึ่งอาจจะจดทะเบียนหรือไม่ได้จดทะเบียนสมรสก็ตาม หนุ่มสาวเหล่านี้เป็นวัยทำงานและยังมีความรับผิดชอบน้อย ทำให้การอยู่ร่วมกันเกิดปัญหาในด้านต่างๆ

เช่น ฝ่ายชายไปมีผู้หญิงอื่น ฝ่ายหญิงไม่รับผิดชอบงานบ้าน ทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง ซึ่งจะใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ทำให้สภาพครอบครัวเกิดความสั่นคลอน มีความอดทนน้อย จนในที่สุดเกิดการหย่าร้าง ซึ่งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงก็เริ่มต้นการใช้ชีวิตคู่ใหม่ของตนต่อไป โดยฝ่ายชายส่วนใหญ่ไม่เคยมองปัญหาย้อนหลังกลับไปจากการใช้ชีวิตคู่ หรือขาดการวางแผนในการใช้ชีวิตคู่ ในขณะที่ฝ่ายหญิงมีความจริงจัง ยังคิดรอบคอบและวางแนวทางในการดำเนินชีวิตมากขึ้น

๔ ซึ่งจากข้อสังเกตดังกล่าวข้างต้น สะท้อนถึงปัจจัยการเลือกคู่ ที่คนคิดต่อการแต่งงานตลอดจนการวางแผนการใช้ชีวิตสมรสของหนุ่มสาวที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียนสมรส ยังขาดความรอบคอบหรือมีทัศนคติต่อการแต่งงานเป็นแค่การรับผิดชอบต่ออีกฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ซึ่งจะส่งผลต่อปัญหาการหย่าร้างและปัญหาเด็กในภายหลัง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องชีวิตสมรสของวัยแรงงานหนุ่มสาวทั้งจดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียนสมรส ที่ทำงานอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จ.ชลบุรี ๕

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแบบแผนการสมรสของแรงงานในกลุ่มอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยก่อนการสมรส ปัจจัยการเลือกคู่ครอง ทัศนคติต่อการสมรส กับแบบแผนการสมรสของแรงงานกลุ่มเป้าหมาย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยก่อนการสมรส ปัจจัยด้านการเลือกคู่ครอง ทัศนคติต่อการสมรสที่มีความสัมพันธ์กับแบบแผนการสมรส ของแรงงานในตำแหน่งงานตั้งแต่พนักงานระดับปฏิบัติการจนถึงระดับผู้จัดการที่ปฏิบัติงานอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี โดยศึกษาคู่สมรสที่มีสถานภาพสมรสโดยจดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียนสมรส จำนวน 5 โรงงาน

1.4 นิยามศัพท์

การเลือกคู่ครอง หมายถึง เสนอชื่อหรือแนวทางหรือมูลเหตุที่บุคคลจะใช้ตัดสินใจที่จะเลือกใครคนใดคนหนึ่งมาใช้ชีวิตร่วมกัน

การสมรส หมายถึง ผู้วิจัยจึงกำหนดให้การสมรสหมายถึง การที่ชายหญิงใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันทั้งโดยการสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมายหรือการมาอยู่ร่วมกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส

ทัศนคติต่อการสมรส หมายถึง ลักษณะทัศนคติต่อการสมรส แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ การมีทัศนคติแบบใหม่ คือ สามีภรรยา มีสิทธิเท่าเทียมกันมีการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างเสมอภาค ฯลฯ และมีทัศนคติต่อการสมรสแบบดั้งเดิม คือ สามีเป็นผู้รับผิดชอบภายนอกบ้าน ส่วนภรรยารับผิดชอบภายในบ้าน หรือสามีเป็นช้างเท้าหน้า ภรรยาเป็นช้างเท้าหลัง และกลุ่มที่ผสมผสานระหว่างแบบดั้งเดิมและแบบใหม่

ความพึงพอใจในชีวิตสมรส หมายถึง ความรู้สึกเชิงอัตวิสัยในด้านความสุข ซึ่งสามีภรรยาได้รับจากชีวิตสมรสในทุก ๆ ด้าน โดยวัดเรียงลำดับความพึงพอใจมากไปหาน้อย ครอบคลุมแง่มุมต่าง ๆ ตั้งแต่สภาพการเงินในครอบครัว การมีกิจกรรมร่วมกันทั้งในและนอกบ้าน การแสดงความรัก ความผูกพัน การช่วยกันทำงาน การแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจในเรื่องสำคัญภายในครอบครัวจนถึงการมีเพศสัมพันธ์

แบบแผนการสมรส หมายถึง การจดทะเบียนสมรสหรือการอยู่ด้วยกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงแบบแผนการสมรสของกลุ่มแรงงานนิตมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จ.ชลบุรี
2. ได้ทราบถึงปัจจัยก่อนการสมรส ปัจจัยการเลือกคู่ครอง และทัศนคติของกลุ่มแรงงานนิตมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จ.ชลบุรี
3. ได้ทราบความสัมพันธ์ปัจจัยก่อนการสมรส ปัจจัยการเลือกคู่ครอง และทัศนคติของกลุ่มแรงงานที่มีแบบแผนการสมรสต่างกัน
4. สามารถนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้ในการให้ความรู้เกี่ยวกับการตัดสินใจต่อการสมรสต่อไป